

מעברת אונו
דצמבר 1950 - אפריל 1964

נילי פורת
קריית אונו, ינואר 2021

מתוך: מייסדי וראשוני קריית אונו
נילי פורת, קריית אונו, ספטמבר 2020

מחסור מתמשך במים

כבר בינואר 51, מדגיש זיידמן בישיבת המועצה, שאספקת המים היא בעיה קשה וכי "אם לא יצליח הקידוח החדש בשטח שיכון "ישי", לא נוכל לספק מים למעברה." בתחילת מאי, הוא פונה לציגלר, ממחלקת הקליטה שבסוכנות היהודית (עם העתקים לד"ר יוספטל, למועצה האזורית ולמנהל המעברה), לגבי הצורך בעזרתם הדחופה בפתרון בעיית אספקת המים למעברה: "כאשר נוסדה המעברה, דובר שהיא תכיל 200 משפחות, וקיבלנו על עצמנו את אספקת המים עבורה. כעת, כידוע לכם, גדלה המעברה ועברה את המספר של 600 משפחות. ועד כמה שידוע לנו, זה לא המספר הסופי. לעומת זאת, מצב המים אצלנו לא השתפר, כי אם הורע. בשיכונים הנבנים אצלנו עבור עולים חדשים, על-ידי חברת "רסקו", נכנסות לגור מידי שבוע בשבוע, עשרות משפחות חדשות. משפחות אלו מהוות חלק בלתי נפרד משכונתנו, שעל יסוד התחייבויות קודמות, אנו

מחויבים לספק להן מים. עשינו קידוח נוסף, ואנו מקווים להפיק מהבאר החדשה מים, די הצורך. אבל למרות כל מאמצינו, לא הצלחנו להשיג עד כה, משאבה ומנוע לבאר הזאת. במצב כזה, ובייחוד עם התקרבות הקיץ, שבו תצרוכת המים בשכונתנו תגדל, לא נוכל להמשיך ולספק מים עבור המעברה, למרות כל רצוננו הטוב." בתחילת ספטמבר, מציעה המועצה לחבר את רשת המים של קריית אונו לכפר אז"ר, כדי להגדיל את כמות המים. אולם אנשי כפר אז"ר מוכנים לתת מים מבארם, רק אם יגיעו ישירות עד המעברה - ולא דרך כפר אונו (שטכנית, היה בלתי אפשרי). לאחר חמישה חודשים, זיידמן פונה ישירות, בשם הוועד, לד"ר יוספטל: "היות ופניותינו ביחס למעברה העלו חרס בידינו, ובכדי להתריס נגד ההסתה הפרועה ולקדם את הרע, הננו רואים חובה לעצמנו להיפגש איתך, בנושאי המים ושיכון לאנשי המעברה. נא לתאם עמנו את מועד הפגישה." הפגישה נקבעה ליום המחרת.

בתחילת יוני 52, מבקשת המועצה האזורית מוועד כפר אונו, לעשות מאמץ נוסף: "ידוע כי כמות המים משתי הבארות אינה מספיקה, עבור כל האוכלוסייה, אולם אפשר להכניס אדם נוסף למפעל המים, שיטפל באספקת מים, וכן להתקין משאבת עזר, כדי לדחוף את המים למעברה. בגלל חוסר מים, אי-אפשר גם לשלוח למעברה מדריכים חקלאיים." זיידמן השיב, כי בזמן האחרון הושג מוטור, לאחר קשיים רבים, וכי הוועד עומד גם בקשר לרכישת משאבה נוספת. בינתיים, הוועד יכול להבטיח מי שתייה וקיום הגינות הקיימות. ביטוי לבעיית המים הקשה, נמצא גם בעיתון "דבר" מה-12.9.52: "בעיה קשה היא בעיית המחסור במים...".

ראשית מפעל המים בכפר אונו היה בהקמת בריכה, רשת מים ומשאבת עזר ב-1939, עבור מים שקיבלו מהיישוב השכן, מכפר אז"ר. בשנת 1945, התחילו לקדוח באר. הקידוח "לא היה כל-כך מוצלח" וכמות המים לא ענתה על צורכי היישוב המתפתח. כך, בחמישה במאי 49 פנה ועד כפר אונו לחברת החשמל: "ידוע לכם שהבאר שלנו נותנת רק 35 מ"ק מים לשעה - ורק כאשר הזרם הוא "בסדר", דבר הקורה לעיתים רחוקות. כל צמצום בשעות קבלת החשמל לבאר שלנו, יגרום סבל רב לתושבינו וגם יהרוס את הלולים." תשובת חברת החשמל הייתה: "על בארותיכם חלות רק ההגבלות החלות על יתר הבארות מהסוג שלכם. היינו, עליכם להפסיק את השימוש בו בכל יום מ-11:00 עד 12:00".

בתחילת ינואר 1951, מדגיש ועד הכפר את הצורך בהקמת בריכה חדשה: "בחודשים האחרונים הסתיימה בניית 120 יחידות נוספות בשטח "רסקו" וגם התקבלה הודעת החברה על הקמת 80 יחידות דיוור נוספות. בנוסף, מתקדם שיכון "הבודדים" על שטח הפיתוח (הכוונה לשיכון "יש"י) וצריכים לקחת בחשבון צריכה מוגברת של מים בקיץ הבא, כ-20% יותר מאשר בשנה הקודמת. מכאן, שעלויות להיות הפסקות באספקת המים בשעות היום, אם לא נקים את הבריכה, למען ניצול מכסימלי של תפוקת המים בשעות הלילה." כך, בסוף אותו חודש התחיל קידוח באר נוספת ובתחילת מאי נעשתה שאיבת ניסיון. הוועד פנה לסוכנות והסביר, שלא נוכל לספק מים למעברה, המונה כיום 600 משפחות, אם לא נקבל סיוע כספי להשלמת קידוח הבאר. בסוף דצמבר (באותה השנה) מתברר, שהבריכה שבנתה רסקו לא הצליחה וצריך להרסה ומודיעים לסוכנות (בסוף ינואר 52), כי אם לא יקבלו משאבה, לא יוכלו לספק מים למעברה. יש הטוענים, שצריך לשתף גם את

המעברה בהוצאות הבאר החדשה - היות ומשתכני "ישי" משלמים עבור החיבור לרשת המים, כחלק מחוזה הפיתוח שלהם. בסוף אפריל אוסרים להשקות את הגינות בשעות 15:00-18:00 וגם מתריעים כי העברין ייענש בסגירת המים ובתשלום קנס - ואם ייתפס שנית, ייענש גם בסגירת מים לשבוע. לאחר חודש מאפשרים המטרה אחת ביום על הלולים, והשקיית הגינות החדשות בשעות הקבועות. הוועד פונה גם למשרד החקלאות (בספטמבר 52): "יישובנו מורכב מ-90% עולים חדשים ומתפתח במהירות. מספר התושבים הוא מעל 8,000 נפש, ומגמתנו היא אספקה עצמית על-ידי משקי עזר, על שטח מתאים. עד עתה עומדים לרשותנו 100 מ"ק לשעה, המספקים בקושי את הצרכים החיוניים של הבית. בחודשי הקיץ מורגש המחסור במים בצורה חריפה ומסוכנת. מובן שבמצב הזה, רוב האדמה היא בלתי מעובדת, או מעובדת למחצה. קדחנו באר חדשה ומצאנו 200 מ"ק לשעה, אבל זה למעלה משנה, שאין לנו יכולים להפעילה, מחוסר מוטור חשמלי מתאים של 75 כ"ס ("כוח סוס"). לכן, נבקשכם לתת לנו היתר קנייה על המוטור הדרוש לנו, כדי להבטיח מים לאדם ולמשקו." המשאבה מותקנת רק לאחר שנה, בינואר 53)...

התשלום עבור המים: בתחילת ינואר 51 פונה ועד הכפר למחלקת הקליטה בסוכנות היהודית: "נבקשכם להעביר לנו בהקדם את הסכום של 634 ל"י, תמורת המים שסיפקנו למעברה עד היום, לפי רישום של 200 פרוטות למשפחה (מצורף פירוט לחודשים ינואר עד יוני 51). בתחילת אוגוסט פונים שוב בצירוף אזהרה לניתוק מהמים, לאחר שהתשלומים לחודשים אוגוסט 51 עד מרץ 52, אשר אושרו על-ידי המועצה האזורית, לא הועברו לוועד. בישיבת המועצה באמצע ינואר 53 (בה השתתפו גם נציגי "אגודת המים"), נקבע מחיר המים שהכפר מספק למעברה: בחודשים אפריל עד יוני - לפי 200 פרוטות לאוהל, ביולי עד אוגוסט - לפי 400 פרוטות לאוהל ובאוקטובר עד נובמבר - לפי 625 פרוטות לצריף. היות והמועצה הייתה מודעת למצב הקשה של הכפר, היא החליטה לחשב את מספר האוהלים והצריפים כ-800 מחודש אפריל (למרות שהיה ידוע להם, שאין בדיוק 800). זאת אומרת, שרק מינואר 53 יתחילו לשלם לפי מספר מדויק של צריפים, שיקבלו מוועד המעברה. גם ביוני פונה אגודת המים למועצה האזורית, בדרישה לקבל את התמורה עבור אספקת המים למעברה בסך 1,088.750 ל"י, ומוסיפה אזהרה להפסקת אספקת המים, המסתיימת באמירה "ושלא בנו תהיה האשמה". רק בסוף מרץ 54 נשלח לאגודה צ'ק בסך 1,000 ל"י (עם העתק לוועד המעברה).

בסוף יוני 54 פונה היימן לסוכנות: "היות ואין סיכוי לקבל עזרה כספית למימון מפעל המים על-ידי המועצה האזורית, אף-על-פי שאנו צריכים אותו רק לשם אספקת מים למעברה, רשאים אנו לדרוש את התשלום עבור ההוצאות השוטפות, שהצטברו והגיעו לחוב של חמישה חודשים. מהמועצה האזורית טוענים, שהם לא מקבלים מתושבי המעברה את השתתפותם המינימלית של 700 פרוטות לחודש למשפחה, עבור אספקת המים, ולכן אינם יכולים לסלק את החוב. במצב זה, אין לנו יכולים לדרוש מחלק של תושבי המקום, שיסבלו הלאה מחוסר מים, כמו עד עכשיו. נהיה נאלצים להפסיק לגמרי את אספקת המים למעברה, אם לא תעשו מאמץ לסלק את החוב עד סוף החודש."

עם זאת, למרות מצוקת אספקת המים בקריית אונו, המשיכה הנהגתה לראות עצמה כאחראית לאספקת המים גם לתושבי המעברה. וזאת, כעולה מתגובת המועצה (באוקטובר 1954) לבקשת אחת המשפחות שבנו בתים בשטח השיפוט של גבעת שמואל, וביקשה להתחבר לרשת המים של הקריה: "לפני בניית הבית פנית אלינו בבקשה לספק לך מים, והסברנו לך שאין לנו מים די הצורך עבור תושבי קרייתנו והמעברה, ולכן לא נוכל לספק מים מחוץ לשטחים שעליהם יש לנו התחייבויות מפורשות... יישוב המונה כ-800 משפחות, היושב בתחומנו במעברת אונו, סובל שנים אחדות מחוסר מים לצרכים המינימליים ואין בידנו להושיע להם. את המים הם מביאים לביתם בידיים. כעת קדחנו באר נוספת וייתכן שבחודשים הקרובים נוכל להפעילה ונוכל לספק מים לעוד שטחים."